

הפרטת בתי הזיקוק בישראל

Case study

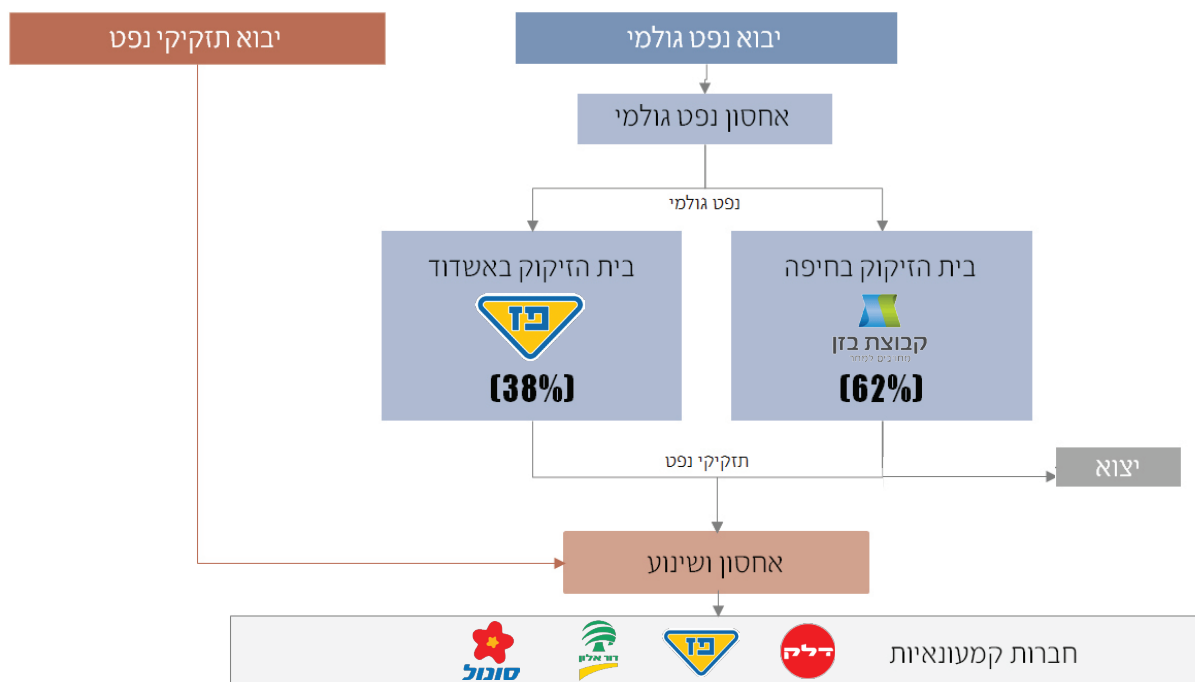
שוק הזיקוק הישראלי נשלט כיום על ידי שני בתי זיקוק

בשנים 2006-2007 שוק הזיקוק הישראלי עבר תהליך של הפרטה, הגדולה ביותר בישראל עד למועד זה.

* באמצעות רכישת 26% ממניות החברה לישראל

לאחר הפרטה בית הזיקוק באשדוד ("בז"א") נמכר במלואו לחברת פז, ובית הזיקוק בחיפה ("בזן") נמכר לחברה לישראל, מפעלים פטרוכימיים והציבור. שני בתי הזיקוק נמצאים כיום במרכז שרשרת הערך בתחום הדלקים ואחראים על מרבית אספקת תזקיית הנפט המשווקים בישראל.

בתקופת ההפרטה הועלו חששות על ידי גורמים שונים, בהם מנהיגי ציבור ובעלי עניין

“...בעקבות ההפרטה תשתלט אחת מחברות הנפט, שבבעלותה חברת גז (גפ"מ), על מרבית השוק, ו"תייבש" את שאר המתחרות. בנוסף לפגיעה בתחרות, הוא טוען, כי "במבנה ההפרטה הקיים, עלול להיווצר מחסור חמור בגז בישראל, דבר שיביא לעליית מחירים בלתי מבוקרת. בכך יגרמו נזקים כבדים למשק בכללותו. במצב דברים זה עשוי משק הגז בישראל למצוא עצמו בפני קריסה, תוך היווצרות תוהו ובוהו כללי בענף הגז”

אמישראלגז, News1, 09.05.2006

“...לכן, המצב הנוכחי שאליו נקלע משק הדלק צפוי לגרום לפגיעה ברמת התחרותיות, ובסופו של יום - לפגיעה בצרכנים עצמם”

מנכ"ל סונול, הארץ, 17.9.2007

“כניסתם של בתי הזיקוק אל תחום שיווק הדלקים עלול להוביל לדחיקתן של חברות הדלק המסורתיות לטובת חברות דלק המצויות באינטגרציה אנכית עם בית זיקוק”

ע"א 06/4364 דור אלון וסונול נגד הרשות להגבלים עסקיים

“...חברת הכנסת שלי יחימוביץ' אמרה כי הפרטת בית הזיקוק היא שלב נוסף בדרך למכירת חיסול של מדינת ישראל. לדבריה, "משרד האוצר מוכר את כל נכסי המדינה האסטרטגים לבעלי הון פרטיים, במקום לדאוג לטובתו של הציבור”

ח"כ שלי יחימוביץ', נענע 10, 02.2007

לאחר ההפרטות, החברות הגדילו משמעותית את ההשקעות ההוניות במתקני הזיקוק

הרחבת קיבולת הפצחן הקטליטי לשם הגדלת תוצרי הזיקוק למוצרים בעלי רווחיות גבוהה יותר (פז"א 2012)

הקמת מתקן אלקלציה

בניית תחנת כוח קוגנרציה שניה המופעלת בגז טבעי בהספק 60MW

הרחבת קיבולת האחסון

הוספת מתקן הפרדה גרביטציונית להפרדת שמנים

עמידה בתקני Euro5

בית הזיקוק באשדוד
יזם תוכנית השקעות
בעלות של כ- 1.3
מיליארד ש"ח

בניית פצחן מימני והסבה לפעילות בגז טבעי

הקיבולת הורחבה ותמהיל המוצרים הוטח למוצרים הרווחים (סולר ובנזין)

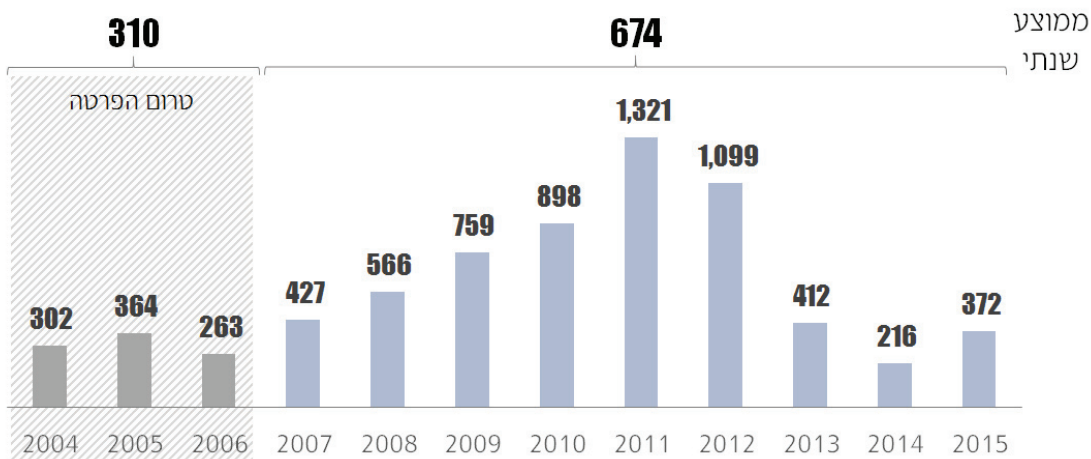
הגדלת השקעות סביבתיות

בז"ן החלה בשנת
2007 בתוכנית
השקעות בגובה של כ-
5.4 מיליארד ש"ח

קבוצת בזן
נחתיים למחר

השקעות שנתיות של בזן (מיליוני ש"ח)

מקור: דוחות כספיים, 2015-2006

ההשקעות והשדרוגים הטכנולוגיים שיפרו את רווחיות סל המוצרים של בתי הזיקוק

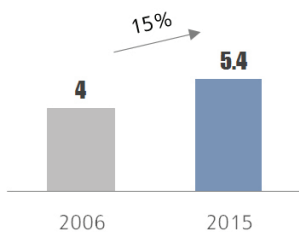
ההשקעות שביצעו בתי הזיקוק הגדילו את קיבולת האחסון והטיפול של בתי הזיקוק, שיפרו את יעילות תהליך הזיקוק והטו את תמהיל סל המוצרים למוצרים רווחיים יותר. כך שמרו החברות על מיצובן התחרותי מול השוק הבינלאומי.

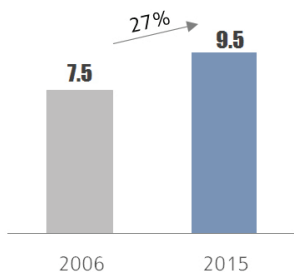
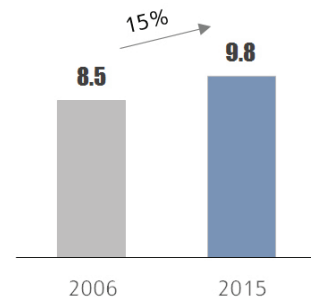
בית הזיקוק באשדוד

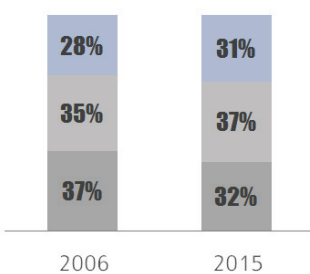
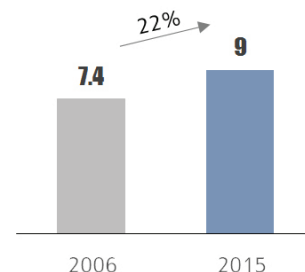
בית הזיקוק בחיפה

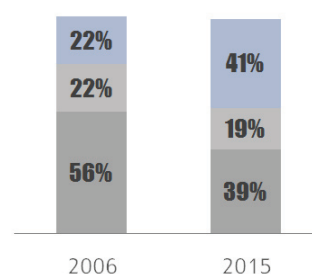
קיבולת
(מיליון טון לשנה)

Nelson
Complexity
Index

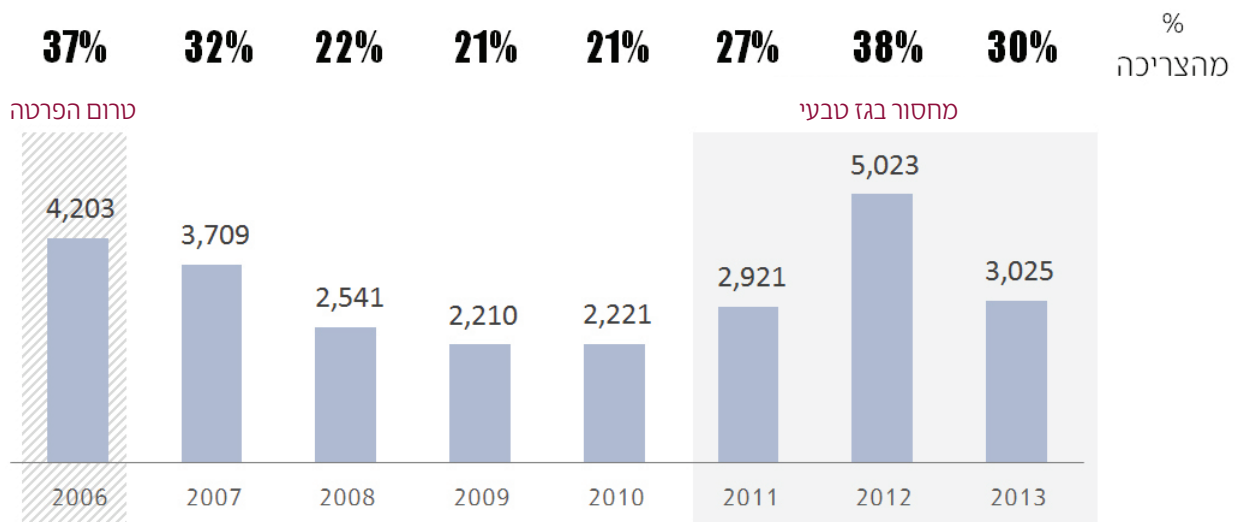
תמהיל מוצרים

קיימת אפשרות ליבוא של תזקיני נפט לישראל אשר מהווה אלטרנטיבה תחרותית לבתי הזיקוק המקומיים

על אף שחברות הדלק בוחרות כיום לרכוש תזקינים בעיקר מבתי זיקוק מקומיים, קיים פוטנציאל תשתיתי ליבוא תזקינים לישראל.

יבוא תזקיני נפט לישראל (שעט"ן)

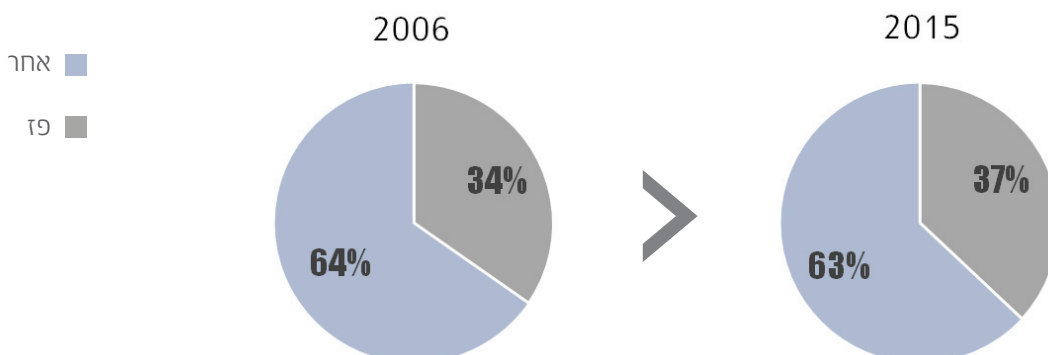
מקור: למ"ס

בנוסף, מניתוח שבוצע עולה כי המחיר הממוצע של מוצרי בית הזיקוק בחיפה ביחס לעלות היבוא (2014-2015) * הינו נמוך בכ-1%

על אף החששות, מעמדה התחרותי של פז לא השתנה דרמטית

על אף שהאינטגרציה האנכית של פז העלתה חששות רבים ליתרון תחרותי לא הוגן, קיומה לא השפיע לאורך השנים באופן משמעותי על נתח השוק של החברה.

נתח השוק של פז מתוך 4 חברות הדלק הגדולות

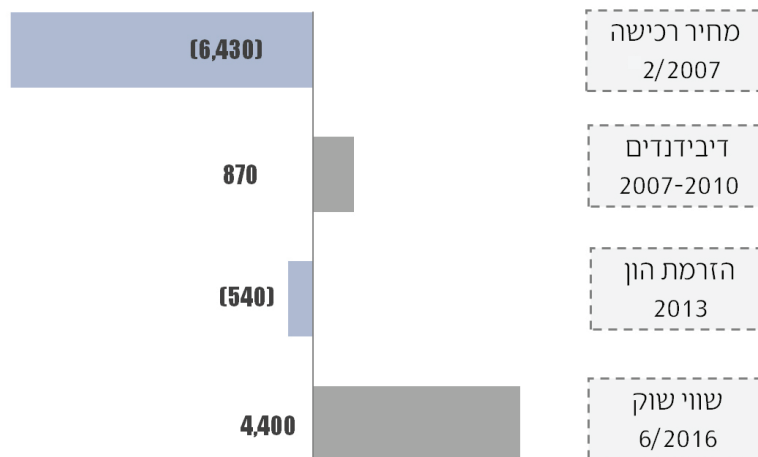
מקור: דוחות כספיים 2015/2006; מכירות של מגזרי השיווק הישיר והקמעונאות

* מקור: משרד התשתיות הלאומיות, האנרגיה והמים; מבוסס על מחירים תיאורטיים (CIF MED) של בנזין, סולר ומזוט בהשוואה למחירים המגולמים בהכנסות בזין

שווי בתי הזיקוק כיום מצביע שההפרטה נעשתה בנקודת זמן אופטימלית מצד המדינה ובמחיר גבוה

מנקודת המבט המקומית של רוכשי בית הזיקוק בחיפה, כאשר משקללים את עלות הרכישה, הזרמות ההון והדיבידנדים לאורך השנים ושווי החברה כיום, העיסקה מניבה נכון לטווח הזמן הנוכחי לתשואה שלילית ברמה של כ-4.24%, המשקפת מכירה בעיתוי אופטימלי עבור המדינה

תזרים המזומנים של בעלי המניות של בית הזיקוק בחיפה (מיליוני ש"ח)

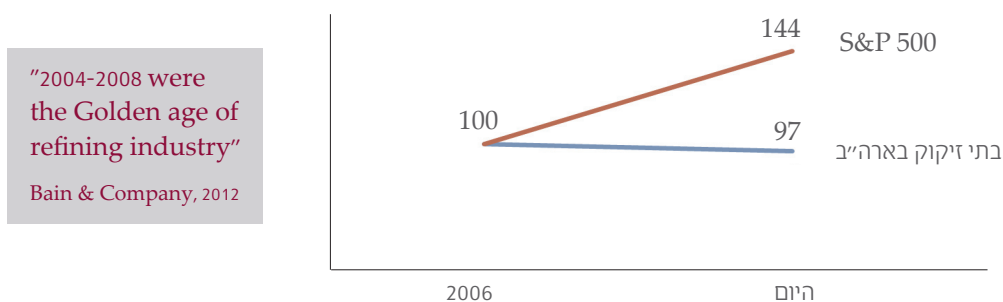

מקור: דוחות כספיים בזן וניתוח TASC

מנקודת מבט גלובלית, ההפרטה בוצעה בתקופה בה תעשיית הזיקוק הייתה בשיאה

בעשר השנים האחרונות, בתי הזיקוק המובילים בארה"ב איבדו משוויים, בעוד השוק הכללי עלה באופן משמעותי.

שווי שוק של בתי זיקוק שונים בארה"ב* ביחס למדד S&P 500

"2004-2008 were the Golden age of refining industry"
Bain & Company, 2012

מקור: ניתוח TASC

HollyFrontier Corp, Valero Energy, Tesoro Corporation, Western Refining, Inc*

סיכום

על אף שהפרטות בתי הזיקוק העלתה חששות רבים, תוצאות המהלך מצביעות כי להפרטה היתה, באופן כללי, השפעה חיובית על המשק הישראלי, והיא שירתה את האינטרס הציבורי

תוצאות	חששות מוקדמים
<ul style="list-style-type: none">■ בתי הזיקוק ביצעו השקעות הוניות רבות שהובילו לגידול ביכולות הייצור והרווחיות■ מחירי התזקיקים של בתי הזיקוק המקומיים דומים למחירי הייבוא וקיימת אפשרות פיזיבילית של ייבוא תזקיקים לישראל	1 הפרטות בתי הזקוק תפגע בתחרות וביטול הפיקוח על המחירים יוביל לעליית מחירים
נתח השוק של פז בתעשיית הדלק לא השתנה באופן מהותי	2 פז תיהפך לחברת אנרגיה בעלת אינטגרציה אנכית, עם כוח שוק רב בתעשיית הדלק
עיתוי המכירה, התשואה השלילית על השקעות הבעלים והמגמה השלילית בתחום הזיקוק במדינות בעולם מצביעות שההפרטה בוצע בעיתוי הנכון ובתמורה אופטימאלית	3 הציבור יאבד נכס אסטרטגי במחיר נמוך משוויו ה"הוגן"